

OBČINSKA UPRAVA

GLASILO „KMETSKE ŽUPANSKE ZVEZE“.

Izhaja dvakrat na mesec, ter stane celoletno 6 kron, polletno pa 3 krone

Dopise je pošiljati uredništvu »Občinske Uprave« v Ljubljani. — Rokopisi se ne vračajo.

Odgovorni urednik:

Dr. Vladislav Pegan.

Naročnino in oglase sprejema upravništvo »Občinske Uprave« v Ljubljani

Cena oglasa je za dvostopno petitno vrsto 20 vinarjev, večkratno inseriranje po dogovoru.

Deželni zbor kranjski

Izmed zakonskih načrtov, o katerih je deželni zbor sklepal z zadnjem zasedanju, omenjamo tu nekatere najpomembnejše.

Načrt novega zakona o varstva planinskega cvetja ni bil za sedaj še sprejet, pač pa predlog, naj se popred pouči ljudstvo po okrožnicah, podobah o planinski flori za šole, in poskrbi zlasti, da bodo javni čuvalni organi vplivali na izdatno varstvo planinskih cvetic. Zakon pa se bode gotovo tudi sklenil.

Novi cestni zakon je bil sprejet. Ni nam mogoče v tesnem okviru »Občinske Uprave« obširneje pisati o tem zakonskem načrtu. Novi cestni zakon hoče bremena pravično razdeliti, ker ceste niso last posameznih krajev, ampak prometne sile vse dežele.

Občine dobe po novem zakonu velik vpliv na ceste. Kategorizacijo (v kako vrsto spadajo ceste) bo morala določiti občina sama oziroma bo določal občinski zastop. O tem pa, kam naj se uvrste ceste, bo sklepal deželni zbor. Po novem zakonu bo cestni zakon postal enotnejši, in dežela dobi boljše ceste. Načelo cestnega zakona je centralizacija (osredotočenje) in pa sodelovanje vseh lokalnih faktorjev, to je občin in okrajnih cestnih odborov, ki bodo pa podrejeni deželnemu odboru bolj, kot doslej. Važno je v novem načrtu tudi to, da se pod ta zakon pritegnejo gospodarska pota, kakor so na pr. gozdna pota, ki so doslej povzročala mnogo prepиров in pravi.

Pomembno je, da se razprave in glasovanja o tem zakonu ni vdeležilo veleposestvo, ampak vsi nemški poslanci s protestom zapustili zbor-

nico, ker jim je bil zakonski načrt predemokratičen.

Zakonski načrt o uvedbi davščine od prirastka na vrednost nepremičnin je nadaljni važni zakon, ki je bi sprejet v preteklem zasedanju. — Ker je ta zakon važen s finančne strani, se moramo nekoliko časa pomuditi pri njem. — Po tem zakonu se namreč odpre deželi in pa občinam nov vir dohodkov.

Ta zakon stopi najbrže v prav kratkem času v veljavo, in sicer bodo tej davščini podvržene kupčije z zemljišči od 7. novembra t. l.

Bistvo tega davka je, da dobe tudi dežela in občine svoj delež, ako je vrednost kakega zemljišča znatno poskočila, kar se seveda da določiti samo pri prodaji. Ako kdo za več nego 10% dražje proda svet, kakor ga je kupil, nastopi prirastnina, pod 10% je dobiček prost davka.

Čim višji je dobiček, tem višja bode procentna mera, in sicer:

5% pri povišku vrednosti za več nego 10 do všteti 15% pridobitne vrednosti;

6% pri povišku vrednosti za več nego 15 do všteti 20%;

7% pri povišku vrednosti za več nego 20 do všteti 25%;

8% pri povišku vrednosti za več nego 25 do všteti 30%;

9% pri povišku vrednosti za več nego 30 do všteti 35%;

10% pri povišku vrednosti za več nego 35 do všteti 40%;

11% pri povišku vrednosti za več nego 40 do všteti 45%;

12% pri povišku vrednosti za več nego 45 do všteti 50;

13% pri povišku vrednosti za več nego 50 do všteti 55%;

14% pri povišku vrednosti za več nego 55 do všteti 60%;

15% pri povišku vrednosti za več nego 60 do všteti 65%;

16% pri povišku vrednosti za več nego 65 do všteti 70%;

17% pri povišku vrednosti za več nego 70 do všteti 75%;

18% pri povišku vrednosti za več nego 75 do všteti 80%;

19% pri povišku vrednosti za več nego 80 do všteti 85%;

20% pri povišku vrednosti za več nego 85 do všteti 90%;

21% pri povišku vrednosti za več nego 90 do všteti 95%;

22% pri povišku vrednosti za več nego 95 do všteti 100%;

23% pri povišku vrednosti za več nego 100 do všteti 105%;

24% pri povišku vrednosti za več nego 105 do všteti 110%;

25% pri povišku vrednosti za več nego 110%.

Za izbiro odstotnega postavka davščine je merodajen ves prirastek na vrednosti, všteti davščine prosti del 10% (§ 12.)

Z utržkom davščine od prirastka na vrednosti po kaki višji stopinji ne sme davščini zavezanemu ostati od prirastka na vrednosti manj, nego bi ostalo od prirastka na vrednosti, ki bi ne prekoračil najvišjega, za prvo nižjo stopinjo še dopustnega zneska.

Po prvem in drugem odstavku izračunani znesek davščine se zniža za:

5%, ako je bila posestna doba daljša nego 5 do 10 let;

10%, ako je bila posestna doba daljša nego 10 do 15 let;

20%, ako je bila posestna doba daljša nego 15 do 20 let;

30%, ako je bila posestna doba daljša nego 20 do 25 let;

40%, ako je bila posestna doba daljša nego 25 do 30 let;

50%, ako je bila posestna doba daljša nego 30 let.

Pri posestvih, ki so že dolgo v lasti sedanjega posestnika, se bo pa s prodajno vrednostjo primerjala vrednost, ki jo je imelo zemljišče dne 1. jan. 1901.

Važno je za kmete, da to vedo. Namen zakona je, da zadene tiste špekulante z zemljišči, ki izkoriščajo kmetovo revščino, od njega ceno kupijo, in potem drago prodajajo zemljišča, ki nakupujejo veleposestva in jih potem drago par-

celirajo, zlasti pa špekulante s stavbišči po mestih. —

Kmet ne sme priti v škodo po tem zakonu. Zato naj vsak kmet, ki bo prodal kaj zemljišča od 7. novembra t. l. naprej, pri kupčijski pogodbi stavi izrečni pogoj, da mora prirastnino, ako se bo odmerila, plačati kupec.

To davščino bo odmerjal deželni odbor. Polovico davščine dobi deželni zaklad, polovico pa ona občina, v kateri se nahaja prodano zemljišče. Oprostitev tega davka bo tudi mogoča v slučajih, ki jih določa zakon. Davka oproščene so med drugimi tudi občine glede lastnih zemljišč.

Jako važen se nam zdi zakonski načrt o občinskih posredovalnih uradih. Če se bo zakon izvajal po intencijah deželnega odbora, se bodo prepiri med strankami poravnavali brez stroškov, kar bi sicer stalo lepe vsote.

Ker bomo o tem zakonu, za katerega smo se vedno zavzemali in že tudi pisali o njem, še obširneje pisali potem, ko se začne izvajati, omenimo tu le še, da se lahko po dogovoru sosednih občin ustanovi tak posredovalni urad za več občin skup.

Sprejet je bil dalje zakonski načrt glede davka od izvrševanja lovske pravice.

Sprejeta je bila dalje zakonska novela glede zdravstvene službe v občinah. V tej noveli se uredi zvišane pokojnine vdov okrožnih zdravnikov in vzgojevanje njihovih sirot.

Neštevilno predlogov in sklepov zlasti v cestnih zadevah ne moremo naštevati, ker nam tega ne dopušča prostor.

Vprašanje o deželni električni centrali in nakupu vodnih sil se je temeljito pojasnilo in so bili vsi ukrepi deželnega odbora in tozadevni izdatki naknadno odobreni. — Dovolil se je tudi nadaljni kredit v ta namen in sicer še 50.000 K k že dovoljenim 190.000 K.

Sprejet je bil računski provizorij za l. 1911.

Proračun zaradi tega ni mogel biti rešen, ker je upanje, da dobi dežela že od 1. januarja 1911 nadalje od države prispevek od žganjarskega davka približno 1 milijon kron, tako da bi bil s tem denarjem skoro ves primanjkljaj pokrit. Če bi bili pa sklenili in rešili proračun definitivno, bi bila nastala potreba zvišati doklade, češar pa deželni odbor nikakor ni hotel storiti, da ne obremenijo prebivalstva dežele po nepotrebnem.

Sprejem v domovinsko zvezo oseb, katerih člani so bili v bolniški oskrbi.

V izpopolnitev odgovora na zadevno vprašanje pod št. 226 v »Občinski Upravi« št. 18. l. l.

priobčujemo v sledečem v glavnih potezah prevod dotične razsodbe upravnega sodišča.

Kakor sledi iz te razsodbe, je občina bivališča imela vsekakor pravico odkloniti prošnjo za vsprejem dotičnega moža v domovinsko zvezo. Vendar pa smatramo, da je tržka občina v Lj. ravnotako opravičeno smela vložiti pritožbo, ker v tem slučaju (z ozirom na navedeno 226. vprašanje) ni še jasno, ali je smatrati oskrbovanje v blaznici kot trajno ubožno oskrbo ali ne.

Tudi se je že pripetilo, da je upravno sodišče v sličnih slučajih drugače razsodilo v enem kot v drugem. Tudi zato je bila vložitev pritožbe umestna.

Dotična razsodba upr. sodišča z dne 16. maja 1903 št. 5697. Budw. 1793 A). se glasi:

Domovinska pravica. Pridobitni naslov desetletnega bivališča. Povratno delovanje podpor, podeljenih družinskim članom na pravico družinskega gospodarja. Trajna ubožna oskrba z nastanjenjem siromakov v norišnici.

Pritožba občine Klaus proti namestništvu v Lineu, soudeležena občina Micheldorf, v zadevi sprejetja Norberta Schober v domovinsko zvezo občine Micheldorf.

»Pritožba se zavrne kot neosnovana.«

Razlogi. V pritožbi se trdi, da je napačno pravno mnenje razsodbe, da bi oviralo dejstvo, da živi žena moža, ki se potega za domovinsko pravico, od javne ubožne podpore v smislu § 2. zadnji odstavek zakona z dne 5. dec. 1896 drž. zak. št. 222, da bi ne bil mož sprejet v domovinsko zvezo in se dalje trdi, da se ne smejo smatrati v tem konkretnem slučaju od domovinske občine ženi Norberta Schober podeljene podpore kot javna ubožna preskrba v smislu zgornjega zakona.

Kar se tiče prve trditve, mora upravno sodišče pripoznati, da je pravno mnenje namestniške razsodbe postavno in popolnoma pravilno. Kajti z novelo o domovinski pravici z dne 3. dec. 1863 drž. zak. št. 105 se je zakon o domovinski pravici z dne 3. dec. 1863 drž. zak. št. 105 le v toliko prenaresil — ne glede na nekatere malenkostne spremembe, da se je zopet sprejel v postavno pravni institut: da se more doseči domovinsko pravico z daljšim, trajnim bivanjem v gotovi občini. V ostalem pa so ostala osnovna načela zakona o domovinski pravici kakor tudi zlasti posamezne pozitivne določbe nespremenjene in veljavne. Vsled tega obstoji tudi sedaj še princip o derivativni pridobitvi domovinske pravice žene in otrok vsakega državljanca, ki se poteguje za vsprejem v domovinsko zvezo kakšne občine in se morajo tudi sedaj uporabljati določbe §§ 11. in 12. nazadnje citiranega zakona,

da pri spremembi domovinske pravice žena možu sledi, ravnotako zakonski in legitimirani otroci očetu. Če pa je to, potem je tudi brez vsakega dvoma, da se morajo zgoraj v § 2. novele z dne 5. dec. 1896 označeni zadržki, ako niso v osebi moža, ki se poteguje za domovinsko pravico, temveč v ženi ali njegovih otrocih, na vsak način nanašati nazaj (povratno delovati) na pravico moža, ker se z ozirom na zgoraj povdarjeno pravno zvezo gre za kolektivno (skupno) pravico, za pravico, ki se ne omeji samo na eno osebo, temveč za skupno osebo, za družino. To sklepanje dobi tudi svoje pozitivno potrdilo v podrobni določbi novele o domovinski pravici sami, namreč v določbi § 2, odstavek 5, po katerem se ne sme smatrati kot akt javne preskrbe siromakov, ako so šolski otroci oproščeni šolnine. S tem se prav določno pripozna, da je za očeta, ki mora svoje otroke vzdrževati in preskrbeti, oproščanje šolnine podpora. Če bi to ne bilo v smislu in namenu zakona, potem bi bilo sploh brez potrebe povdarjati, da s to podporo oče še ni užival ubožne podpore in da vsled tega ni v smislu § 2 občinske novele od pridobitve domovinske pravice izključen. Vsled tega je s to podrobno določbo novele o domovinski pravici zgoraj postavljeni princip pripoznani, da delujejo podpore, ki se dajo kakemu otroku, ako se jih lahko smatra kot preskrbo siromakov, povratno na očetovo domovinsko pravico. Kar velja o otrocih, to velja tem bolj ženi, ki spada še bolj v družinski krog in katero vzdrževati in preskrbeti je edino mož po postavi dolžan.

Kar se tiče druge trditve v pritožbi, je treba povdariti, da je samo od tega odvisno, da se da o kaki osebi trditi, da se ubožno preskrbuje, če se da po okoliščinah slučaja trditi, da se gre za trajno ubožno podporo vsled trajnega pomanjkanja dohodkov oziroma trajne pridobitve nezmožnosti, sicer pa se gre za pomoč v hitri potrebi, za začasno revščino, na primer vsled bolezni itd. Vsled tega se ne da kratkomalo trditi o kakem občanu, ki je dobil v teku več ko desetletnega bivanja v občini tuptam kakšno podporo iz kakega ubožnega zaklada, da je izročen javni preskrbi siromakov. Poleg tega je še v zadnjem odstavku § 2, zakon z dne 5. decembra 1896 še izrecno povedano, da se ne sme začasna podpora smatrati kot akt siromašne preskrbe. Ta določba ne zadene samo slučaje, če je kdo samo enkrat kako podporo dobil, temveč tudi take slučaje, da je dobil kak občan začasno in posamezno, četudi večkrat kako podporo. Vsled tega se poročilu občine Micheldorf, da je Jožefa Schober po povratku iz norišnice v Niedernhart dobila od občine Klaus podpore in sicer po zimi 1900 4 K in

v času od 9.—15. junija 1901 2 K, da se je dalo njeni stanodajalki Frančiški Bauer 6 K, kakor tudi poročilu občine Klaus, da se Jožefi Schober iz preostanka nekega privatnega ustanovnega fonda in iz vsakoletnih darov kneginje Schaumburg-Lippe ni dalo nič, ne sme odločilnega pomena privedati pri vprašanju, če se Jožefa Schober preskrbljuje kot siromak, ravnotakomalo dejstvu, da se je Jožefa Schober nahajala na stroške ubožnega zaklada v bolnišnici v Lineu od 22. sep. do 22. novembra 1898, za kar je ta zaklad plačal 12 fl. 40 kr.

Vse drugače je pa dejstvo, da je bila Jožefa Schober od 6. avgusta 1900 do 22. maja 1901, torej neprenehoma več kot 9 mesecev v deželni norišnici v Niederhart, da je tam imela bolniško oskrbo in da je gornjeavstrijski deželni odbor zahteval od občine Klaus kot domovinske občine plačilo tozadevnih stroškov. Očividno je, da se tu ne gre za podporo, ki je bila potrebna vsled začasne pridobitne nezmožnosti, temveč da se gre za stalno in popolno preskrbo, popolnoma in trajno pridobitno nezmožne osebe. Kajti duševno človekovo zdravje je absolutni predpogoj za njegovo gospodarsko samostojnost in le od duševno zdravih ljudi se more pričakovati, da imajo toliko pridobitne zmožnosti, da se lahko preskrbe, v kolikor so navezani na donos svojega dela. Vsled zgoraj navedenih dokazov pa se mora J. Sch. imenovati kot trajno gospodarsko nesamostojna. Pod temi okoliščinami iz javnih sredstevodeljena pomoč pa nima lastnosti samo začasne podpore, temveč značaj prave preskrbe siromaka, ki nadomesti njeno lastno pridobitno nezmožnost. Ta podpora je bila potrebna vsled trajne revščine, ki ima svoj vzrok v duševni bolezni imenovane, ktere pa za domovinsko pravico se potegujejo Norbert Schober ni mogel ubraniti vsled svojih gospodarskih razmer. Iz teh razlogov mora torej upravno sodišče pritožbo kot popolnoma neosnovano zavriniti.

Vprašanja in odgovori.

237. Županstvo Žilče (Notranjsko).
Vprašanje:

Ker se ob kratkem obnove vaške (napisne) deske s samoslovenskimi napisi in ima županstvo pri nekterih vaseh pomisleke glede pravopisa, in sicer:

ali je pravilno »Žilče« — ali »Žilce«,
»Rudolfovo« — ali »Rudofovo«,
»Stražišče« — ali »Stražiše«,
»Kržišče« — ali »Kržiše« ozir. »Križišče«,
»Koščake« — ali »Koškake«,
»Ščurkovo« — ali »Surkovo«? — prosimo za Vaše mnenje, kateri pravopis naj se rabi?

Odgovor:

Mi smatramo, da se piše pravilno:

Žilče, Rudolfovo, Stražišče, Kržišče (pravzaprav bi bilo vsekakor pravilno »Križišče«, a ime Kržišče

utegne biti že udomačeno), dalje: Koščaki (ne Koščake) in Ščurkovo.

238. Županstvo Križkavas.

Vprašanje:

Kako in v katerem razredu volijo po novem občinskem volilnem redu častni občani in ali dajo lahko pooblastilo?

Odgovor:

Po novem občinskem volilnem redu častni občani samo kot taki sploh nimajo pravice voliti in ne voljeni biti (nimajo ne aktivne in ne pasivne volilne pravice), ako nimajo volilne pravice iz kakega drugega naslova po določbah občinskega volilnega reda za kmetijske občine.

Berite določila o sestavi volilnih imenikov: tam ne najdete nikjer omenjenih častnih občanov.

239. Županstvo Križkavas.

Vprašanje:

Ali sme voliti sodno postavljeni varuh za svojega varovanca?

Odgovor:

Gotovo menite tu občinske volitve.

P § 2 a) novega občinskega volilnega reda ne more nikdo izvrševati aktivne volilne pravice, kdor je pod varstvom ali skrbstvom, tudi ne, če je dovršil 24. leto.

Ker torej nima dotičnik volilne pravice, je ne more izvrševati zanj varuh, kar je pač samoobsebi umevno.

Kdor je pod skrbstvom je smatrati v eni vrsti z mladoletnimi.

240. Županstvo D.^uM. v P.

Vprašanje:

Tukajšno prostovoljno gasilno društvo prosi vselej za svoje veselice prosto dovoljenje godbe za ples. — Je li županstvo opravičeno dovoliti prosto plesno godbo temu društvu, ki se vedno sklicuje na to, da je v splošno korist?

Odgovor:

Mi smatramo tako oproščenje od plačila občinske takse za godbene in plesne prireditve ne le kot nedopustno, ampak celo protipostavno. Kakor hitro so namreč od občinskega odbora sklenjene takse potrjene od deželnega odbora, so te takse zakonita davščina, ki je županstvo nima pravice popuščati. Gasilno društvo ima od svoje prireditve itak dobiček, zato ne uvidimo potrebe, da bi ne plačalo v korist občinski blagajni predpisane takse.

241. Župansvo Leskovec pri Višnji gori.

Vprašanje:

Pri nas je nadomestni rezervist, ki je bil poklican letos spomladi k vojaški izučbi. Služil je 14 dni, dokler se ni med izvrševanjem izučbe tako pohabil v hrbtu in na desni nogi, da ni sploh za nobeno delo doma. Ker je tudi oženjen in se je bati, da bi ta revež, ki je brez premoženja, ne delal občini nadleže, prosimo pojasnila, če ni mogoče, da bi dobil od vojaške uprave kako podporo, dalje kako in kje naj bi se prosilo? Služil je pri 27. domobranskem polku.

Odgovor:

Dvomimo, če bo mogoče kaj ooseči, ker vojni erar ni posebno radodaren v takih slučajih.

Prosimo pač lahko in je najbolje, če vložite prošnjo potom okrajnega glavarstva na domobransko dopolnilno okrajno poveljstvo. Upanje, da dobi dotičnik vojaško invalidno pokojnino, bi bilo le v tem slučaju, ako se bo nedvomno dokazalo, da je ponesrečil v izvrševanju svoje vojaške službe. V tem pa so vojaške komisije jako stroge in natančne. Izvršiti bi se morala superarbitracija, a dovolila bi se morebitna pokojnina šele od višjega (teritorialnega) domobranskega poveljstva. Nič vas ne ovira, da vložite prošnjo tudi naravnost na to poveljstvo. — Če bi

se dotičnemu sploh kaj dovolilo, bi ne dobil več kakor letnih 96 K pokojnine kot vojaški invalid.

242. Županstvo v K.

Vprašanje:

Že več let daje županstvo potrdila vinorejcem, da imajo gotovo število hektolitrov vina lastnega pridelka. Ta potrdila rabijo, ko prosijo za točenje vina pod vejo. Sedaj smo dobili plačilne naloge, da plačamo kazen radi nekolkovanja teh potrdil, izdanih še le 1908.

Ali smo dolžni plačati te kazni? Ali se morajo taka potrdila kolkovati in kdo plača kolek? Okrajno glavarstvo ni nikdar ukazalo kolkovati takih uradnih potrdil.

Odgovor:

V pristojbinskem zakonu ne dobimo nikake določbe, ki bi se nanašala specielno na Vaš slučaj. — Po našem mnenju se tukaj niti ne gre za uradna potrdila županstva, ampak nekeke uradne informacije, ki jih da županstvo okrajnemu glavarstvu. Saj dovoljenje za »vinotoč pod vejo« da vendar okrajno glavarstvo. Naše mnenje je, da je kolkovanje potrdil bilo brezpotrebno in povišanje pristojbin kazenskim potom neopravičeno. Okrajno glavarstvo naj bi bilo pač kolkovne znamke, če so bile potrebne na dotičnih potrdilih, naknadno lahko zahtevalo in županstvo poučilo, da se jih mora kolkovati.

Ker je rok za pritožbo, ako tega niste storili v 30 dneh, že zamujen, bilo bi dobro vprašati okrajno glavarstvo, na podlagi ktere določbe v pristojbinskem zakonu morajo biti taka potrdila kolkovana.

243. Županstvo občine Ž.

Vprašanje:

Kam so pristojni finančni stražniki? — Kam, če so vpokojeni?

Odgovor:

Presojati nam je vprašanje, so-li finančni stražniki državni služabniki po § 10. domovinskega zakona iz leta 1896. ali ne. Tam stoji v nemškem tekstu »Beamte und Diener« (uradniki in slugi). — Ali spada finančni stražnik v eno izmed obeh kategorij? Po našem mnenju ne. Tudi nam ni znana kaka tozadevna razsodba višjih upravnih oblastev. Zato bi Vam svetovali, da se obrnete v konkretnem slučaju na okrajno glavarstvo, ker so v razsojevanju o domovinskih zadevah kompetentna politična oblastva.

To pa zadeva seveda le finančne stražnike, ki tudi niso definitivno nastavljeni in tvorijo neki posebni stražni zbor, ravnotako kakor orožništvo.

Nekaj drugega je seveda glede domovinstva višjih uradnikov finančne straže, ki dobe domovinstvo ondi, kjer so nastavljeni.

Vse vpokojene osebe obdrže domovinstvo v oni občini, kjer so bile pristojne ob času vpokojitve. Pridobe si pa lahko domovinsko pravico v občini bivališča enako drugim upravičenim osebam z 10letnim bivanjem po § 2. domovinskega zakona iz l. 1896.

244. Županstvo K r. v.

Vprašanje:

Popravljati moramo občinsko pot po ozemlju druge občine. Ob tej poti imajo svoje gozdne dele tuji občani, ki tudi rabijo to pot. — Ali se jih lahko prisili popravljati pot? Ali se jim lahko deli odkazejo? (Za popravljane menite menda).

Odgovor:

Po § 21. cestnega zakona z dne 28. julija 1889 dež. zak. št. 17 se lahko pritegnejo tudi tuji občani k vzdrževanju občinske ceste, tem bolj ker vodi ta — kakor pravite — po ozemlju druge, vsekakor dotične občine, pod ktero spadajo dotični tuji občani. — Odkazati jim pa gotovih delov za vzdrževanje kar enostavno ne morete.

Najpopred je treba sklepa občinskega odbora po § 28. omenjenega zakona. O sklepu obvestite potem sosedno občino s pozivom, da odredi vse potrebno glede prispevka oziroma popraviljanja dotične poti od strani dotičnih posestnikov, ki cesto v večji meri rabijo. Če ne boste mogli doseči sporazuma, odstopite vse spise deželnemu odboru v odločitev po določbah omenjenega § 21, ozir. 24 : 7 cestnega zakona.

245. Tržko-občinski urad Lj. (Št.)

Vprašanje:

Prosi se za pojasnilo glede smisla § 75. štaj. občinskega reda, posebno kakšen pomen in namen ima določba glasovanja in zbor sklicanih volilcev. Ali je to sklicanje tudi potrebno pri zadevah, v katerih se mora itak prositi višje privolitve, ali ni potrebno? Ali je morda potrebno sklicanje povsod, kakor našteva ta § in se višje privolitve prosi le tedaj, če zborovalci za to glasujejo? Morda je sicer sklep odbora brez prošnje za višje privolenje (če se je tako glasovalo) pravomočen?

Odgovor:

Pomen § 75. štaj. občinskega reda je popolnoma jasen po besedilu dr. Anton Božičeve izdaje iz l. 1909. Če se gre za prodajo ali razdelitev kakega posestva, ki je javna občinska last, — ki tvori torej osnovno (temeljno) premoženje cele občine, so vsi občani-davkoplačevalci prizadeti pri prodaji ali razdelitvi.

Zato obstoji določilo v štaj. občinskem redu, da se vsi prizadeti občani z glasovanjem izjavijo za prodajo itd. ali proti.

Omenjeni paragraf tudi izrecno določa, da mora župan sklicati vse občane, ki so opravičeni voliti, k glasovanju o tem, ali se naj odborov predlog sploh predloži v višje odobrenje ali ne. — Sklicanje k glasovanju se torej mora izvršiti, dasi tudi je treba za transakcije, ki jih navaja § 75. višjega odobrenja. Sklicanje je potrebno v vseh slučajih, ki jih našteva ta § in če zborovalci glasujejo proti predlogu, se naj odborov sklep ne predloži deželnemu odboru. Prosimi je torej za odobrenje le, če se zato izjavijo zborovalci z večino glasov.

Sklep odbora samega pa tudi v slučaju glasovanja zanj — ni pravomočen, ker je za vsako spremembo v osnovni imovini občine potrebno višje odobrenje.

246. Županstvo Tr. (Gor.)

Vprašanje:

Jak. Obl. je bil tovarniški delavec v tovarni kranjske industr. družbe na Jesenicah. L. 1909 je šel vsled umobolnosti v bolnišnico. Vrnivšega se iz bolnišnice vkljub zdravniškemu spričevalu, da je zdrav, niso hoteli sprejeti v delo, pa tudi mu ne dati zahtevane pokojnine, češ da je zdrav. J. O. je do odhoda v bolnišnico redno plačeval prispevke v bratovsko skladnico in trdi sedaj, da bi moral v slučaju, da ne dobi pokojnine, prejeti povrnjenih okrog 1200 K, ktere je vplačal, katerega zneska mu pa tudi nočejo dati. — Sedaj pa je imenovani zbolel in preživljati ga bo morala občina.

Ali je kr. industr. družba dolžna dajati J. O. pokojnino ali mu vsaj vrniti ves v bratovsko skladnico vplačani denar? Ali bi se moglo celo zadevo izročiti odvetniku, da bi se vložila tožba proti družbi, in se O. izdalo spričevalo pravice revnih? Sploh: kako postopati, da se doseže pokojnina?

Odgovor:

Vi bi bili boljše storili, če bi bili počakali s svojim vprašanjem toliko časa, da bi bili prejeli odgovor od kranjske industrijske družbe, kamor ste se obrnili, kakor ste nam pisali.

Vkljub temu pa Vam povemo, da je naše mnenje, da se bo dalo težko kaj dobiti. Kranjska industr. družba se bo pač držala svojih pravil, ne upošteva resnične bede in ne da bi kaj storila iz humanitete. Kajti o po-

gojih, pod katerimi se prizna članu preskrbnina, določa § 29. pravil bratovske skladnice izrecno, »da se prizna preskrbnina kakemu članu, če se zdravnik bratovske skladnice izreče in bratovsko skladiščno ravnanje prizna, da je on vsled kake vršbene nezgode, oziroma vsled starosti ali bolezni trajno postal nezmožen služiti si kruh« itd. Jak. Obl. je po prestani bolezni postal zopet sposoben za delo, ampak prisiliti družbe ni mogel, da bi ga zopet sprejela, vsled kake vršbene nezgode (pri delu) se ni ponesrečil, torej nima pravice do preskrbnine. Iz pravil pa se tudi ne da posneti, da bi imel pravico do kakega povračila vplačanih prispevkov. — Ko dobite odgovor, Vam preostaja le še obrniti se na razsodišče po § 83. pravil bratovske skladnice, k večjemu še, prositi c. kr. okrajno glavarstvo, da posreduje — Dvomimo pa zelo, če bi s tožbo kaj opravili. — To Vam odločno odsvetujemo.

247. Gospod J. Št. v P. p. V.

Vprašanje:

Letošnjo spomlad sva nameravala z M. H. zidati novo tovarno za opeko, parni mlin in žago. Kupili smo zemljišče drago, skoro 4800 K oral. Dogovorili smo za daljši čas odprto kupčijo, vendar — ko smo z M. H. sklenili pogodbo — smo potrdili kupljeni svet, toda ko smo hoteli pričeti z zgradbo, odstopil je M. H. in ostal sem sam. Ker pa sam tako velikega dela ne upam pričeti, sem primoran to opustiti. — Med tem sem jaz na svetu, ki sva se dogovorila ga kupiti, pokosil letos zraslo travo in spravil domov, ker sem mislil, da bomo tovarno gradili. Tudi sem med tem dal strankam nekaj denarja, a brez pristavka, da na kup, ampak vsak je rekel, da za nakup prašičev.

Sedaj se je družba za tovarno razbila. Jaz bi zato rad posestnikom pustil zemljišče, ker je za obdelovanje polovico predrago, kar mora priznati vsak kmetski cenilec. Prodajalci pa nočejo odnehati, češ ker so dobro prodali. Zlepa torej ne pojde. Pripomnim pa, da kupnih pisem še nismo naredili. Mrvo, ki sem jo pokosil, sem pripravljen drago plačati.

Kaj naj storim, da ne zabredem v kake sitnosti? Da je polovico predrago, bom lahko dokazal.

Odgovor:

Obžalujemo, da se v takih vprašanjih ne moremo spuščati v podrobna razmotrivanja, torej tudi nismo v stanu dati Vam točni odgovor. — Če se ne morete s strankami izlepa dogovoriti, da odstopijo od dogovorjene kupčije (sklenjena menda še ni, ampak tega mi niti ne vemo!), potem Vam ostane odprta pač le civilno-pravdna pot. Kaj Vam moremo torej drugega svetovati — kot: obrnite se ali naravnost na sodišče, ali na kakega notarja, ali ktereakoli odvetnika, mi Vam pri zasebno-pravnih vprašanjih pri najboljši volji ne moremo dajati takih pojasnil, kakršna bi Vi želeli. Izbera Vam je prosta, kam se hočete obrniti.

Pač pa priporočamo ne-le Vam, ampak vsem svojim čitateljem skrajno opreznost pri sličnih podjetjih in kupčijah. Sedaj je vse le v rokah sodišča, na kakšno stališče se bo postavilo: ali bo hotelo razveljaviti dogovor (ali celo ustmeno pogodbo?) med Vami in prodajalci ali ne.

248. Slov. kat. izobraz. društvo v K.
Vprašanje:

Prosimo pojasnila: Kdo voli pri občinskih volitvah za vasi, ki nimajo lastnega gospodarskega odbora?

Odgovor:

Če ni gospodarskega odbora, potem seveda nobeden nima pravice voliti. — S tem odgovorom bi bilo Vaše vprašanje rešeno. Da se pa vendar dalje časa pomudimo pri tej zadevi je vzrok ta, ker je treba v očigled

bližajočim se občinskim volitvam po celi deželi, da bodo tudi drugod na jasnem glede tega vprašanja.

Predvsem je treba dognati, ali imajo gospodarski odbori, ki oskrbujejo javno vaško premoženje, sploh pravico voliti v občinski odbor. Mi stojimo na stališču, da imajo kot korporacija to volilno pravico po § 1 novega občinskega volilnega reda.

Pri tem pa je treba upoštevati, da morajo taki gospodarski odbori, ki oskrbujejo vaško premoženje, biti izvoljeni po določbah dodatka II. k občinskemu redu. Če ima torej vas kot taka lastno premoženje, od katerega plačuje davek, mora itak županstvo izvesti volitve gospodarskega odbora, kakor je že odredil deželni odbor s posebno okrožnico.

Za gospodarski odbor voli potem njegov načelnik.

Če pa obstoji kako posestvo, ki ni javna vaška last, ampak skupna last več sosesstnikov ali »upravičencev«, potem za oskrbovanje tega posestva tudi ni treba gospodarskega odbora po določbah omenjenega II. dodatka k občinskemu redu. V tem slučaju veljajo glede izvrševanja volilne pravice določbe § 7 novega obč. vol. reda, torej voli eden izmed solastnikov, oziroma dotični, na katerega pride največ davka.

Gospodarstvo.

O vlogah na deželni odbor in druga oblastva.

Deželnemu odboru prihajajo večkrat razne prošnje zadrug, društev in posameznikov, ne da bi bil v prošnji naveden namen; v kateri se naproša podpora. Marsikdo tudi prosi v eni vlogi podpore v razne svrhe. V tem oziru opozarjamo svoje čitatelje, da je v vsaki vlogi na oblastva natančno označiti namen, iz katerega se je vložila prošnja, da je za vsako stvar prositi v posebni vlogi in vsako prošnjo podpreti s potrebnimi dokazili in priložiti eventuelne načrte, proračune itd. Drugače se prositelju lahko zgodi, da se mu prošnja odbije navzlic resnični potrebi, ker je ni zadostno utemeljil, ali pa povzroči oblastvu s svojo nerodno sestavljeno vlogo obilo nepotrebnega dela.

Občni zbor c. kr. kmetijske družbe za Kranjsko. Dne 12. novembra t. l. se je izvršil občni zbor te družbe in so se obenem izvedle volitve odbora, kar se je moralo preteklo leto vsled nemira opustiti. — Oddanih je bilo 795 veljavnih glasov. Izvoljeni so bili: ravnatelj deželne kmetijske šole na Grmu Viljem Rohrmann (za 1 leto); Oton baron Apfalter pl. Apfalterrn, graščak na Križu, Mihael Dimnik, posestnik in deželni poslanec, Jakob Jan, župan in posestnik in prelat Andrej Kalan (za dve leti); Janez Hladnik, deželni poslanec, Josip Kosler ml., posestnik, dr. Evgen Lampe, deželni odbornik, Janez Piber, deželni poslanec (za 3 leta.).

Iz poročila, ktero je podal o delovanju glavnega odbora družbini ravnatelj, ces. svetnik G. Pirc, povzamemo ob kratkem sledeče:

Leta 1909. je imela družba 8109 članov; novih je pristopilo letos 960. Podružnic je bilo 137,

novih se je ustanovilo 5. — Blaga je proizvedla družba 900 vagonov.

Nasadna drevesnica v Zg. Šiški ima 140.000 cepljenih drevesc; troški za njo znašajo približno 35.000 K. Pokazalo se je, da je kranjski kmet najnaprednejši na jugu, ker porabi skoro največ umetnih gnojil; prekašata namreč v tem našo deželo le Češka in Šlezija. — Pospeševala je družba govedorejo, prasičjerejo in tudi čebelarstvo. Prekrbela je 10.862 strankam razne gospodarske potrebščine.

Skupni promet je znašal leta 1909 v vrednosti 6 milijonov, 289.497 K 96 h. Družbina glavica znaša 41.657 kron, inventar 14.276 kron, posestva pa 144.396 K 84 h.

Proračun za leto 1911. izkazuje 872.100 K dohodkov, stroškov pa 871.600 K.

Soglasno je bil sprejet sledeči predlog mokronoške podružnice: Po ljudskih šolah na deželi, predvsem v deški ponavljalni šoli, naj se pri pouku ozira bolj na kmetijske razmere in potrebe.

* * *

Kmetijska družba naj se razvija v korist vsega prebivalstva dežele Kranjske!

Izvoz iz Bosne in Hercegovine. Leta 1909 je znašal izvoz govedi 85.394, uvoz pa 18.148. — Ovac se je izvozilo 89.308. Zaklanih prašičev se je izvozilo 44.611, živih pa 26.118. — Kož se je izvozilo 12.306, uvozilo pa 7720.

Največ se izvozi iz Bosne lesa; izvozilo se ga namreč 7 milijonov meterskih stotov. Za lesom pride največja množina suhih sliv. Lani se jih je vsled slabe letine izvozilo le 4 milijone 490.693 meterskih stotov, druga leta pa mnogo več. Raznega drugega blaga se je izvozilo 10 milijonov 796.580, a uvozilo 8 milijonov 173.418 meterskih stotov.

Ves izvoz je znašal 122 milijonov 979.368 K, uvoz pa 139 milijonov 539.540 kron. Primanjkljaj v trgovinskem prometu je povzročila slaba letina sliv.

Iz teh števil pa je razvidno, kolika je gospodarska moč okupiranih dežel.

Poljedelske tečaje priredi kranjski deželni odbor tudi to zimo po raznih krajih dežele. Dne 23. novembra t. l. so se o tej stvari posvetovali v deželnem dvorcu pod vodstvom deželnega kulnega referenta grofa Barbo in v navzočnosti vladnega zastopnika c. kr. deželnega vladnega tajnika dr. Mathiasa voditelji tečajev in predavatelji ter sklenili, da bo predvsem 4. in 5. decembra t. l. tečaj v Studenem. Predavali bodo: o sadjarstvu c. kr. kletarski nadzornik Franc Gombač, o živinoreji, umetnih gnojilih in pridelovanju krme dež. živinorejski nadzornik inž. Jan. Rataj, o zadružništvu dež. zadružni komisar

dr. Lovro Pogačnik. Ta tečaj bo vodil g. Gombač.

Dne 18. in 19. decembra t. l. bosta tečaja v Št. Vidu pri Vipavi in v Kočah. Predavali bodo isti gospodje, ki se menjajo polovica (en dan v Št. Vidu, drugi dan v Kočah) in sicer, o splošni živinoreji deželni mlekarški in živinorejski nadzornik Radoslav Legvart, isti o umetnih gnojilih in pridelovanju krme; o zadružništvu s posebnim ozirom na mlekarstvo inž. Rataj; o sadjarstvu dež. sadj. instruktor Martin Humek. Oba tečaja bo vodil g. Legvart.

Na Dolenjskem bosta ravno ta dneva tečaja v Dobropoljah in v Višnji gori. Tudi tu se bodo predavatelji menjali. Predavali bodo: o splošni živinoreji dež. strokovni učitelj Anton Planinšek; o umetnih gnojilih in pridelovanju krme prof. Franc Pengov s knezoškofijskih zavodov; o prašičjereji ravnatelj kmetijske šole na Grmu Viktor Rohrman, o zadružništvu dr. Lovro Pogačnik. Vodja g. Rohrman.

Dne 6., 7. in 8. jan. 1911. bodo predavali menjaje na Vinici in v Adlešičih o vinarstvu in kletarstvu c. kr. vinogradni nadzornik Boh. Skalický; o sadjarstvu deželni strokovni učitelj Rudolf Zdolšek, o prašičjereji in govedoreji ravnatelj Rohrman, o zadružništvu dr. Pogačnik. Vodja g. Skalický.

Ravno tedni bo za Gorenjsko in ljubljansko okolico tečaj v Goričanih, ki ga bo vodil g. Legvart. Ta bo predaval o živinoreji, g. Humek o sadjarstvu, o zadružništvu, o umetnih gnojilih in pridelovanju krme pa prof. Pengov.

Dne 15. in 16. jan. 1911 bo poljedelski tečaj pod vodstvom gosp. Gombača v Čatežu na Savi. Predavali bodo o sadjarstvu g. Humek, o vinarstvu in kletarstvu g. Gombač, g. Legvart pa o prašičjereji, umetnih gnojilih in pridelovanju krme ter o perotninarstvu.

Dne 22. in 23. jan. 1911 bosta tečaja v Žužemberku in Vavti vasi pod vodstvom ravnatelja Rohrmana. Predavali bodo v obeh tečajih gg.: Skalický o vinarstvu in kletarstvu, Rohrman o umetnih gnojilih in pridelovanju krme, Zdolšek o splošni živinoreji in prašičjereji, dr. Pogačnik o zadružništvu.

Dne 29. in 30. jan. 1911 bo tečaj v Škocjanu: Predavajo o pašništvu in prašičjereji g. Rohrman, o sadjarstvu g. Humek, o vinarstvu in kletarstvu g. Skalický, o zadruž-

ništvu dr. Pogačnik. Vodja ravnatelj Rohman.

Dne 2. februarja 1911. bo tečaj v Lukovici (sodni okraj Brdo). Vodil ga bo g. Humek, ki bo predaval o sadjarstvu. G. Legvart bo razpravljal o oživinoreji in živinorejskih zadrugah, g. Rataj pa o pašništvu, pridelovanju krme in o strojnih zadrugah.

Marca meseca 1911. se priredi poljedeljski tečaj pri Sv. Trojici nad Cirknico. Dan se določi pozneje. Vodja g. Legvart, ki bo predaval o živinoreji in živinorejskih zadrugah. Perotninarstvo bo razlagal g. učitelj Zupan.

Za kočevski okraj so določeni v aprilu 1911 tečaji v Mozelnju, Koprivniku, Starem Logu in Stari Cerkvi. Dnevi in natančni sporedi se določijo pozneje.

Gori navedeni dnevi niso neizpremenljivi. Deželni kulturni oddelek vabi tem potom častite župne urade, slavna županstva in šolska vodstva, da mu nemudoma naznanijo svoje želje in pomisleke, zlasti z ozirom na morebitne cerkvene prireditve, semnje, volitve itd., in mu naznanijo primerne prostore, ki bi bili za tečaje na razpolago. Kjer ni zadružnih domov, se prosi šolska vodstva, da dajo šolske prostore na razpolago in nadomestijo vsled tega odpadli poduk v četrtak.

Svoj čas se bo na posamezne tečaje v listih še vnovič opozarjalo.

Od deželnega odbora kranjskega.

V Ljubljani, dne 25. novembra 1910.

Razne vesti.

Grof Lev Tolstoj, slavni ruski pisatelj, čegar dela so prevedena v večinoma vse jezike kulturnih narodov, je umrl. Bil je mož plemenitih in globokih misli. — Nektera njegova dela so znana iz slovenskih prevodov tudi Slovencem.

Zgradba belokranjske železnice. — Kakor se je odločno izjavil železniški minister Wrba nasproti drž. poslancu dr. Šusteršiču, bode prav v kratkem odredil politični obhod, tako, da se bo pričelo graditi železnico že spomladi l. 1911.

Kteri so glavni vzroki draginje? Prvi in glavni vzrok je, da se prebivalstvo množi v višji meri nego produkcija. — Drugi vzrok je poviševanje plač; delavci in posli so vedno dražji, in še jih na kmetih ni dobiti, ker vse drvi iz kmetov v mesta. — Kmet živi pravzaprav le s tujim kapitalom. Na naših kmetijskih posestvih na Kranjskem je vknjiženega okroglo 150 milijonov kron dolga, od katerega znašajo obresti, če jih računimo le s 5%, letno 7 in pol milijona kron. Če prištejemo še razne davke, doklade in druge davščine, in če se oziramo na slabe letine, ni čuda, da kmet ne more več po ceni prodajati svojih pridelkov. — Saj zvišujejo cene bogati kapita-

listi-tovarnarji za svoje izdelke od dne do dne, in tudi te mora kmet drago plačevati.

Književnost.

Knjiga o lepem vedenju. Priporočili smo že to za naš narod potrebno knjigo. Da je res potrebna — bodi v dokaz sledeče. Mnogo potujem po deželi. In v mnogih krajih — celo ondi, kjer je precejšen promet, naletim na odrasle in neodrasle ljudi obeh spolov, od katerih dobim na vpljudno vprašanje neokreten odgovor.

V mnogih krajih mladina ni vajena pozdravljati tujcev, dečki ne privzdignejo klobuka, ponekod se smejejo otroci tujcu izza voglov, povečini pa gre staro in mlado molče mino tebe. — Gotovo je to posledica nedostatne šolske in zlasti domače vzgoje. Mislimo, da bi bilo zelo umestno, da bi to »knjigo o lepem vedenju« kupila vsa šolska vodstva, pa osobito tudi stariši, ki naj delajo skupno na to, da postane naša dežela glede lepega obnašanja, ljubeznivosti in potrežljivosti prebivalstva napram tujcu vsakomur prikupna.

V »knjigi o lepem vedenju« dobi vsak zadostna navodila, kako naj se obnaša v družbi med prijatelji in znanci, med višjimi in nižjimi, na cesti in javnih prostorih. Razdelitev navodil je jako primerna in pa taka, da se za vsak slučaj lahko najde pouk. Saj pride tudi izobraženi človek večkrat v zadrego, kako naj se obnaša proti tujim osebam, s katerimi pride v dotiko.

Knjiga, o kateri pišemo, da za vsak slučaj glede obnašanja potrebno navodilo. Posebno pripravna pa je vsled tega, ker ima pridejano dvojico kazal: splošno o poglavjih in stvarno v abecednem redu o posameznih slučajih vedenja.

Knjiga ima strogo vzgojevalen namen in bi je vsled tega ne smela pogrešati nobena družina. Pisana je v lahko umljivem jeziku in tako prikupljivem tonu, da jo bo vsak odložil iz rok še-le potem, ko jo je prečital do zadnje strani.

Ker želimo, da si naš narod izpopolni svojo oliko, s čemur je treba začeti že pri mladini, priporočamo iznova to lepo knjigo. — Cena 3 K, elegantno vezana 4 K. — Dobiva se v založbi »Katoliške Bukvarne« v Ljubljani.

„Zlata knjiga“. Knjiga pod tem naslovom je sicer namenjena v prvi vrsti telovadski organizaciji S. K. S. Z. — Vendar pa se lahko reče, da bo dobro služila vsakemu slovenskemu mladeniču brez razlike. Kajti lepe in dobre lastnosti mora imeti vsak pošten slovenski mladenič, pa bodi ta ali oni. Vse kar potrebuje v svojem življenju, da postane pošten in značajan slovenski mož, vse to najde v tej knjigi.

V vprašanjih in odgovorih je pisana »Zlata knjiga«. Oblika se nam zdi jako primerna že zato, ker se pri vprašanju dá prilika mladeniču misliti takoj na odgovor, ki naj si ga poskuša dati sam.

Slovenski mladenič ima v tej knjigi nekaj kažipot, — vodnika za pot v življenje. — Dokaz, da je knjiga izborna — je tudi ta, da se prestavi oziroma je že prevedena na več slovanskih jezikov.

Pohvalno so jo omenjali tudi listi, ki se sicer ne strinjajo z drugimi nazori pisateljevimi. »Zlata knjiga« se dobiva v »Katoliški Bukvarni« v Ljubljani.